

Näkökulmia tehtäviin ja kuviin

Tehtävä 1

Mitä eroa on käsitteillä keräily- ja metsästyskulttuuri ja korkeakulttuuri?

- Keräily- ja metsästyskulttuuri tarkoittaa kulttuuria, jossa ihmisyhteisöt harjoittivat liikkuvaa elämää ja jossa ravinnontuotanto perustui kasvien keräilyyn ja riistan metsästykseseen.
- Korkeakulttuuri kuvaa kulttuurin kehittymistä korkeammalle tasolle. Tämän keskeisinä tunnuspiirteinä ovat esimerkiksi kirjoitustaito, organisoitu hallinto ja tieteiden kehittyminen.

Tehtävä 2

Erittele, miksi Mesopotamian ja Egyptin kulttuureja voidaan kutsua korkeakulttuureiksi.

Esimerkiksi:

- kirjoitustaidon kehittyminen
- tuotannon kasvu
- ammattien eriytyminen
- hierarkkinen yhteiskunta
- tieteiden kehittyminen
- hallinto ja lait

Tehtävä 3

Tee käsittekartta korkeakulttuureista.

- vastauksen avainsanoja
  - jokilaaksot: ajoitus n. 3 500 eaa. kastelukanavat, väkiluvun kasvu
  - tuotannon tehostuminen: viljan ylijäämä, kaupankäynti, työnjako
  - teknologia: metallien valmistaminen, aura, pyörä
  - tieteet: matematiikka, tähtitiede, lääketiede
  - valtiot: hallinto, lait, hierarkkinen yhteiskunta, sodat

Tehtävä 4

Kuvaile korkeakulttuureissa eläneiden ihmisten arjen iloja ja murheita.

Iloja:

- Ihmiset ovat luultavasti iloinneet samankaltaisista pienistä arkeen ja ihmissuhteisiin liittyvistä asioista kuin ihmiset kaikkina aikoina, kuten ruoasta, rakkaudesta ja työstä.
- Lapset toivat iloa ihmisten elämään; korkeakulttuureissa väkiluku kasvoi voimakkaasti.
- Juhlat, jolloin ruoka oli monipuolisempaa ja juomana oli olutta tai viiniä.
- Ilot riippuivat siitä, mihin yhteiskuntaluokkaan kuului. Ylempien yhteiskuntaluokkien ihmisten vauraus kasvoi ja heidän ruokavalionsa säilyi monipuolisena.

Murheita:

- Arkea uhkasivat sadon menettäminen ja keinokastelun tuomat ongelmat, kuten suolaantuminen.
- Kasvanut väestötiheys ja kotieläimet levittivät tauteja.
- Mahdolliset sodat ja ryöstelijät toivat epävarmuutta elämään.
- Alempien yhteiskuntaluokkien ihmisten ruokavalio oli yksipuolinen, orjien kaikista huonoin.

Tehtävä 5

Millä perusteella viljelyyn siirtymistä voidaan pitää toisaalta ihmiskunnan onnena, toisaalta erehdyksenä?

Onnena:

- tuotanto kasvoi jokilaaksoissa
- kulttuurit kehittyivät
- kirjoitustaito keksittiin
- kaupankäynti kehittyi
- tieteet alkoivat kehittyä
- varallisuus kasvoi
- ihminen saattoi luopua liikkuvasta elämäntavasta

Erehdyksenä:

- Väkiluvun kasvu merkitsi kasvavaa luonnon hyödyntämistä ja myöhemmin sen tuhoutumista.
- Taudit yleistyivät ja levisivät aiempaa tehokkaammin, koska viljelyn vuoksi asutus tiivistyi.
- Ruokavalio yksipuolistui, etenkin alemmissa yhteiskuntaluokissa.
- Pellot vaativat jatkuvaa hoitoa, mikä oli raskasta.

Tehtävä 6

Esitä vaihtoehtoinen näkemys historian kulusta, jos korkeakulttuureja ei olisi syntynyt.

- Maapallon väkiluvun kasvu olisi jäänyt alhaisemmaksi, sekä silloin että myöhemmin.
- Ihminen olisi elänyt paljon kauemmin liikkuvaa elämää.
- Tieteitä ei olisi kehittynyt.
- Ihmisiä surmanneita tappavia tauteja ei olisi päässyt syntymään niin paljon.
- Kaupankäynti ei olisi kehittynyt samalla tavalla, joten vaurautta olisi vähemmän.

Tehtävä 7

Miten ihminen muokkasi ympäristöään korkeakulttuureissa?

- Auran avulla oli mahdollista muokata maata tehokkaammin viljelyyn sopivaksi.
- Kastelukanavia rakennettiin ohjaamaan vettä pelloille.
- Puita hakattiin enemmän ja enemmän ihmisen tarpeisiin, kun väkiluku kasvoi: rakennuksiin, veneisiin, lämmitykseen ja ruoanlaittoon.
- Suolaisen veden ohjaaminen pelloille ja puiden kaataminen lisäsivät eroosiota.
- Riistan metsästys lisääntyi ja monet suurpedot metsästettiin sukupuuttoon.

Tehtävä 8

Lue oheinen 1980-luvulla ilmestyneen lukion oppikirjan teksti Maanviljelyn synnystä.

a) Miten teksti eroaa siitä, miten tässä kirjassa käsitellään maanviljelyn merkitystä?

- 1980-luvun oppikirja korostaa pelkästään viljelyn keksimisen hyviä puolia, eikä siinä esitetä sen negatiivisia seurauksia. Forumissa tuodaan esiin muun muassa tautien leviäminen sekä luonnon ja eläinten hyväksikäyttö.
- 1980-luvun oppikirjassa esitetään, että ravinnontuotanto monipuolistui. Forumissa tuodaan esiin se, että vehnän viljely syrjäytti monet muut viljelykasvit.
- 1980-luvun oppikirjassa sanotaan, että viljelyn seurauksen ravinnontuotannosta tuli runsaampaa ja varmempaa. Forumissa tuodaan esille, että ravinnontuotanto ja toimeentulo saattoivat välillä heiketä.

b) Miksi vanha oppikirjateksti on hyvä esimerkki historiantutkimuksen luonteesta?

- Siinä ilmenee, että 1980-luvulla menneisyydestä ei nostettu esiin esimerkiksi ympäristöhistoriaa, joka näkyy 2020-luvun oppikirjassa.
- Esimerkiksi luonnon hyväksikäyttö ja sen negatiiviset seuraukset eivät olleet vielä 1980-luvulla selkeästi esillä, mutta 2020-luvulla historiaa on tutkittu uusista näkökulmista.